

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček, račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za član izvod Din 1.—.

Oglaš po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Strokovne organizacije in racionalizacija v industriji.

Problem, ki se pojavlja radi racionalizacije v industriji, delavstvu pravzaprav ni nobena novost. Že stoletja si misleče glave belijo možgane, kako stališče naj delavski razred zavzame napram tehničnemu napredku in znanstveni organizaciji dela.

Živci gospodarskega življenja so sedaj silno napeti. Izpopolnitev produktivne tehnike v industriji se razvija s silno naglico. To, kar se je na tem polju doseglo v zadnjih desetletjih, pomeni revolucijo v pravem pomenu besede.

V spopolnjenju gospodarskega življenja prevladujeta dva faktorja: Prvi je tehnična izpopolnitev produkcije, a drugi je znanstvena organizacija dela. Težnji, da se na eni strani kolikor mogoče poveča produkcija s popolnejšimi in preciznejšimi stroji, sledi tudi težnja, da se produkcija poceni in da uporabi čim najmanj delovnih moči. Ta takozvana racionalizacija je postala v Evropi leta 1925. aktuelni problem za vse industrijske države.

Ta racionalizacija pa nima svojega izvora v Angliji, kakor ona v 19. stoletju, ko se je pojavil stroj in kateremu nasproti se je postavilo tedanje delavstvo, poznano v zgodovini pod imenom »rušilci strojev«. To je bila neorganizirana racionalizacija, da se tako izrazimo. Stroj je spodbiral žive delovne sile razmeroma neenakomerno in neorganizirano. Sedanja organizirana racionalizacija, ki prihaja iz Amerike, je docela drugačna. V Ameriki so se razni organizacijski principi razvijali iz prakse, ki seve, industrijski Evropi tudi niso ostali neznani. Vendar je Amerika nastopala posebno dosledno in brezobzirno uveljavila proti delavcem svoje principe. Te organizacijske principe označujemo z besedo »Taylorizem«. Zakaj Frederic Winslow Taylor je bil, ki se je prvi zavzel v praksi kakor tudi z besedo in pisavo za te principe. Že leta 1901 je Taylor popolnoma organizatorično racionaliziral podjetje »Bethlehem Steel Werks«. S tem je bil dan v začetku novega stoletja prvi obrazec »znanstvene organizacije dela«.

Amerikanske strokovne organizacije se niso s to novotarijo takrat zaposlile, ker ni bilo niti enega organiziranega delavca zaposlenega v Bethlehem Steel Werks.

Kakor ostala javnost, tako so bile tudi strokovne organizacije šele po izjavi predsednika višjega sodišča, Louis Brandeis, opozorjene na bližajočo se drugo industrijsko revolucijo. Strokovne organizacije so pred tem novim pojavom stale, lahko rečem, naivno, kakor so stali delavci pred prvo industrijsko revolucijo, pred mehanizacijo dela (uvedba strojev) v 19. stoletju.

Polagoma so se jele oglašati pritožbe o neznosni intenzivizaciji dela in amerikanske strokovne organizacije so bile prisiljene zbirati pritožbe proti organizatorični racionalizaciji in jih uporabiti za velikopotezno agitacijo. Delavci so bili prepričani, da je »znanstvena in organizatorična racionalizacija« ropanje fizične in npravne osebnosti delavca in da je vsled tega tudi skrajšana starost, do katere je delasposobnost delavca na višku.

Agitacija strokovnih organizacij je bila uspešna. Leta 1911 je izbruhnila vstaja v arsenalu v Watertownu

Ne bodite brezskrbni. Zbirajte se v tesno fronto svobodnih strokovnih organizacij

In zidajte! Vaš „MI“ bo zaščita Vaša pred Vašimi izkoriščevalci.

Kralj Jugoslavije, Aleksander I. je ob priliki svoje proklamacije slovesno izjavil, da bo ohranil delavstvu vse pridobljene pravice med katerimi je najvažnejša in prva ona, ki zasigurava delavstvu SVOBODO ZDRUŽEVANJA.

nu radi uvedbe rafiniranih organizacijskih sredstev, da se poveča storitve. Amerikanski kongres je postavil tročlanski odbor, da zadevo preišče in poročilo tega odbora je bilo tako, da je parlament prepovedal uporabo znanstvene organizacije dela v vseh državnih zavodih. Druga instanca, takozvana »komisija za delavske pogoje« (Federal Commission on Industrial Relations), je obsodila sistem najostreje, ker je bil cilj in namen tega sistema samo povišati dobiček. Strokovne organizacije je pred vsem zanimala ugotovitev, da so mezdni sistemi s premijami kakor nalašč za akordno, t. j. delavske sile izčrpajočo zaposlitev ustvarjeni; da izključna specijalizacija vodi k temu, da delavec ne postane strokovnjak; da podjetnika monopolizira; da se poveča autokracija upravitelja obrata; da so kolektivne pogodbe s tendenco Taylorjevega sistema nezdružljive; da se množi število neproduktivnega delavstva in posebno, da dolga vrsta naredb navaja delavstvo, da se med seboj cepi in seje v svojih lastnih vrstah medsebojno nezaupanje.

Amerikanska strokovna zveza se je smatrala za zmagovalko. Podjetniki so bili tako pobiti, da so znanstveno organizacijo dela nadalje skušali uveljavljati stopnjoma in tajno, ilegalno. Zmaga pa je imela nehote poleg tega posledico, da so strokovne organizacije gledale na problem racionalizacije napačno in

smatrale, da se da doseči stalnost in zagotovitev dela in povišanje meznega nivoja le tako, da se produkcija vrši počasneje (durch Produktionsverlangsamung).

Do izbruha svetovne vojne strokovne organizacije v tem pogledu niso spremenile svojega stališča. Pač pa se je med tem raziskavalo delo s psihološke in fiziološke strani in prišlo do važnih podatkov. In tako je prvič prodrlo na podlagi resnične znanosti mnenje za »znanstveno organizacijo dela«. Vendar strokovne organizacije še niso imele nobenega povoda, da bi spremenile svoje naziranje.

Prišla je vojna. Delavstvo je bilo mobilizirano, poslano v strelske järke, ali pa zaposleno v podjetjih pod državno kontrolo. Zagotovitev in stalnost dela in povišanje meznega nivoja, oficijelno priznanje strokovnih organizacij, te tri važne zahteve amerikanskih strokovnih organizacij so bile izpolnjene. Z eno besedo: sedaj so bila tu ugodna tla za organizirano racionalizacijo dela. In začela se je uvajati lepo po načrtu povsod, kjer je bila leta 1913 prepovedana.

Prve oficijelne izjave strokovne zveze o organizirani racionalizaciji dela so se pojavile leta 1919. Strokovne organizacije so spoznale, da racionalizacija, ako ima strokovna organizacija dovolj vpliva, ne škodi nič več in nič manj zagotovitvi in stalnosti dela ter povišanju mezdne-

ga nivoja, kakor svoječasna uvedba strojev v 19. stoletju.

Situacija strokovnega gibanja v tej razvojni periodi je na kratko povedano bila ta, da so bile strokovne organizacije oficijelno priznane in da so podjetniki sklepali kolektivne pogodbe z njimi. Kakor so dokazovali delavci, so bili tudi podjetniki prepričani, da se z znižanjem mezd ne da poceniti produkcije, nego da se jo še celo podraži. Ameriške strokovne organizacije so nastopile za pomnožitev in za zboljšanje produkcije potom zboljšanja tehničnih naprav, pri čemur se imajo zboljšati tudi delavske razmere. Pri tem, seve, naj omenimo, da ima pri kapitalistični družbi tako zboljšanje zelo ozke meje.

Gonilne moči pozitivne organizirane racionalizacije dela, namreč pomnoženega sodelovanja delavstva pri kontroli podjetja, manjka v Ameriki popolnoma. Pač pa imajo na pr. premogarni v Illinoisu lastno komisijo, kako bi se z organizacijskim zboljšanjem produkcije zboljšal tudi položaj delavca.

Angleške strokovne organizacije pa niso bile za tako ostro odklonitev znanstvene organizacije dela, kakor ameriške, ker je bilo nekaj delavstvu prijaznih podjetnikov, ki so najprej upeljali v svojih podjetjih znanstveno organizacijo dela. Tako je bila velika tovarna čokolade Edvard Cadbury, ki zaposluje okrog 10.000 delavcev in ki je organizacijske principe v modernu organiziranem obratu uvedla že pred vojno, vendar je pri tem strokovne organizacije vedno javno priznavala in skrbela, da se je uvedla reorganizacija s pomočjo delavskih zaupnikov. Delavci sami so imeli široko možnost, da so skrbeli za stalnost zaposlitve. Tudi mezde so bile vedno v okviru kolektivnih pogodb. In takih podjetij je bilo več. Tako je bilo strokovnim organizacijam znano, da je atmosfera v teh podjetjih za delavce in za strokovne organizacije prav ugodna in zato se niso postavile sovražno nasproti znanstveni organizaciji dela.

V angleških strokovnih organizacijah so prepričani, da je znanstveno organizirana množstvena produkcija potrebna za naraščanje blagostanja, seveda mora služiti potrebi, ne pa dobičku in zato streme strokovne organizacije po kontroli produkcije in porabe. Samo z znanstveno organizirano množstveno produkcijo je dano upanje, da se producira toliko potrebščin za vse, da postane življenje znosljivejše in udobnejše. Pri vsem tem pa so se angleške strokovne organizacije trudile, da so se članom seznanili s psihologijo in fiziologijo dela. (Arbeitspsychologie und Arbeitsphysiologie.)

Fordova psihoza se Angležev ni lotevala in v angleških strokovnih organizacijah ni prav nič priljubljen Fordov obrat v Corku, ker so delavci povprečno eno tretjino leta brez posla in torej povprečna letna meza ne presega ostalih mezd v Angliji.

Značilno za angleško stališče napram organizatoričnemu racionalizacijskemu problemu je gospodarska dalekovidnost voditeljev strokovnih organizacij in moč strokovnih organizacij, tako, da ni moglo priti do ostre odklonitve, kakor v Ameriki. Organizatorična racionalizacija dela v smislu modernih organizatoričnih principov se uvaža vedno bolj in bolj, a strokovne organizacije dosedaj še niso imele povoda, da bi na kongresih in drugih oficijelnih prireditvah razpravljale o organizatoričnem racionalizacijskem problemu glede na

Vsaka štedljiva gospodinja zahteva danes izrecno našo
KOLINSKO CIKORIJO
 ker je zelo okusna in redilna!

vse industrije. Razpravljale so samo o nekaterih industrijskih panogah, ki se imajo reorganizirati, kot na primer o industriji premoga.

Tudi v Nemčiji je poskušal prodrati Taylorjev sistem. Sicer pa je Nemčija že pred pojavom racionalizacijskega vala posvečala pažnjo organizacijskemu obratnemu problemu. Samo da so pred vojno bile vse mere autokratsko diktirane po podjetnikih in kolektivnih pogodb je bilo zelo malo in v zelo redkih slučajih. Ko je pa 1912 izšla na nemški jezik prevedena Taylorjeva knjiga »Znanstveno upravljanje obratov« (Wissenschaftliche Betriebsführung), so se množili poskusi uvesti ta sistem. Ti poskusi pa so bili še bolj kaotični in slabi, kakor ameriški. Posamezne strokovne organizacije v Nemčiji so nastopile odločno proti.

Po vojni pa so postale strokovne organizacije močnejše kakor kdaj prej in zopet znanstveno organizacija dela se niso izjavile, nasprotno, obstoječa beda je celo govorila za to, da se znanstvena organizacija dela uvede povsod. Ali delavstvo je bilo preveč politično zaposleno in se s strokovnimi problemi ni bavilo. Mesto, da se je izvršila reorganizacija obratov, se je disciplina v njih poslabšala in zato ni bilo niti misliti v prvih treh letih po prevratu, da bi se ustvaril na vseh finсах in točnosti sloneči organizem obratov, kakor ga zahteva znanstveno organizirana množstvena produkcija (Massenfertigung).

Z gospodarsko krizo se je pa situacija spremenila. Organizirana racionalizacija je bila ravno tako potrebna, kakor tehnična izpopolnitev, da so se lahko izvrševale reparacijske obveznosti in izpodbijala inozemska konkurenca.

In v prepričanju, da so strokovne organizacije najmanj tako močne kot kapitalisti, da zmorejo nespornost odstraniti in s kolektivnimi pogodbami vplivati na racionalizacijo ter da imajo obratne zaupnike, ki kontrolirajo pravilno rešitev kolektivnih pogodb, in ki so imeli v raznih obratih odločujočo besedo, so se strokovne organizacije izjavile za racionalizacijo. Pazile pa so neprestano, da niso bili oškodovani interesi delavcev.

Tu se je posebno pokazalo, kaj premorejo močne strokovne organizacije. S tem pa so se začele strokovne organizacije tudi intenzivno pečati z znanostjo dela in če pogledamo nemške strokovne liste, najdemo povsod dokaze o tem. V nemških strokovnih organizacijah priznavajo, da je organizirana racionalizacija, kakor je bila tehnična uvedba strojev, nujnost razvoja in zoper njo nastopati je isto, kakor svoječasno rušenje strojev in biti »rušilci strojev« v drugi izdaji.

Kaj prinaša organizatorična racionalizacija dela, se strokovne organizacije zavedajo. Zakaj organizirana racionalizacija dela povzroča, da se velik del delavstva da iz menjati, istočasno pa je nekaj visoko kvalificiranih delavcev neobhodno potrebnih in nenadomestljivih. Ti visoko kvalificirani delavci pa so glavna točka strokovnih organizacij, s katerimi vpliva na podjetje. Zato morajo strokovne organizacije skrbeti, da so te občutljive točke vedno in popolnoma v njih rokah. Že sedaj se bje ljut boj med podjetniki in strokovnimi organizacijami za obvladanie teh občutljivih točk, za obvladanie teh delavskih slojev — visoko kvalificiranih delavcev. Gospodarska nivelizacija večjega dela delavcev kot delavcev, ki se jih lahko izmenjava, bo strokovne organizacije zelo ojačila, ker ti bodo čutili nujno potrebo strokovne organiziranosti.

Isto, kakor v Nemčiji, je z Avstrijo.

Iz tega, na kratko očrtanega, vidimo, da je v važnejših industrijskih državah prišlo delavstvo do spoznanja, da se organizatorična racionalizacija ne da zadrževati, kakor se ni dal zadrževati tehnični napredek (uvedba strojev). Ravno v teh državah se produkcija in cirkulacija racionalizira v vedno večji množini. Zbog racionalizacije se poviša storitev delavca. Rezultat je ogromno povijanje kapitalističnega dobička, ako delavstvo z močnimi strokovnimi organizacijami ne izvojuje del tega dobička za sebe.

Povijanje produkcije pa lahko doseže tako višino, da se bo celo pri visokih mezdah in dobičkih lahko znižala prodajna cena produktov. To se bo dogodilo v prvi vrsti s produkti tam, kjer je racionalizacija napredovala največ, n. pr. v Ameriki. Ker pa je svetovni trg več ali manje enotna tvorba, morajo namreč stopnema tudi podjetniki v drugih državah radi konkurence znižavati cene in to ne glede, ali so njihovi obrati racionalizirani ali ne. (S carino se to pač deloma preprečuje, in so s karteli diktirane cene še visoke, da tako dajejo naddobičke.)

Kdo trpi na znižanju cen? Podjetnik ne, ali vsaj toliko, da tega niti ne občuti. Ker če bi on trpel na znižanju cen produktov, bi takoj zaprl svoje podjetje in svoj kapital naložil kje drugje. In če torej ne gre to znižanje na račun kapitalista, potem gre seveda na račun delavstva, ki občuti to na znižanju mezd, na podaljšanju delovnega časa in drugih poslabšanjih delovnih pogojev.

Ali se delavstvo lahko brani?

Gotovo je, da je radi racionalizacije povzročena brezposelnost samo prehodnega značaja. Znižavanje mezd in poslabševanje delovnih pogojev v vseh državah, kjer ni racionalizacije, pa je stalno.

Ako pa stoji delavstvo pred izbiro: trajajoče znižavanje mezd in poslabševanje delovnih pogojev ali prehodna brezposelnost, potem se bo pač odločilo za manjše zlo. Ko si je o tem popolnoma na jasnem in se je odločilo za racionalizacijo, tedaj, seveda, mora takoj odločno stopiti v borbo za zmanjšanje brezposelnosti in za kontrolo nad racionalizacijo.

Pri tem pa ne gre samo, da se uporabijo navadna sredstva za omi-

ljenje brezposelnosti, kakor povišanje brezposelnih podpor, kurzi itd., nego delavstvo mora zahtevati odločno znižanje cen produktov, ker se s tem poveča kupna in prodajna moč in se s tem poveča produkcija ter zaposlitev brezposelnih.

Tehnični problemi racionalizacije so v krogih strokovnih organizacij le deloma poznani; ne zato, ker ni v strokovnih organizacijah razumnih in sposobnih ljudi, nego, ker se dosedaj na to še ni mislilo, da bi se obstoječe tehnične znanosti in sposobnosti organiziralo v strokovnih organizacijah. Vendar ni dvoma, da bodo strokovne organizacije narodno-gospodarske in tehnične probleme racionalizacije obvladale, ako bodo v svojih vrstah podvzele potrebne organizacijske mere.

Ker so dogovori med podjetniki in strokovnimi organizacijami normalno vedno v obliki kolektivnih pogodb, je strokovnim organizacijam mogoče, ako so dovolj močne, t. j. ako je delavstvo organizirano, da v kolektivnih pogodbah zasigurajo varstvo in zboljšanje delovnih pogojev in delavcev.

Težkoče se strokovnim organizacijam v borbi za zboljšanje delovnih pogojev stavijo pač tudi od delavstva, zaposlenega v zdravju opasnih obratih. Delavci namreč omalovažujejo uvedbo pripravnih varstvenih naprav ter jim je ljubše zvišanje mezd. Podjetnik pa, ako ni prisiljen, da uvede varstvene in higijenične naprave, ki so mnogo dražje, raje pristane zato na zvišanje mezd.

V Jugoslaviji je pričela z racionalizacijo najprej Trboveljska premogokopna družba. Izvedla jo je na najbrezobzirnejši način: povečala je produkcijo in poslabšala položaj delavstva. To pa samo radi tega, ker je rudarsko delavstvo večinoma neorganizirano. Slabemu gmotnemu stanju ni kriva torej racionalizacija, temveč neorganiziranost, ki jo je TPD s cinično brezobzirnostjo izkoristila.

Ako hoče delavstvo z napredujočo racionalizacijo obvarovati in zboljšati svoje materialno stanje, se mora strniti v svojih enotnih strokovnih zvezah; brez teh se bodo pa kapitalistični dobički vedno bolj dvigali, življenski položaj delavcev se pa poslabševal.

I. V.

Ali je potrebna izrecna zaščita žene-delavke?

Tudi v tem pogledu sta dva nazoranja: eno za izrecno zaščito ženske delovne moči, a drugo proti.

Kdo je proti izrecni zaščiti žene-delavke? Gotovo nihče drugi, nego tiste ženske in pokret tistih žensk, ki ne delajo in zato ne čutijo potrebe po izrecni zaščiti.

Meščanski ženski pokret nikjer ne omenja, da je ženska kakor telesno tudi duševno drugače izgrajena kot moški.

Borba proti izrecni zaščiti ženske se vodi tudi na internacionalnih kongresih. Ta borba se je začela na kongresu »Svetovne zveze za žensko volilno pravico«, ki je bil v Parizu leta 1926. Angleške protivnice takšne zaščite so celo ustanovile neko posebno organizacijo: »The open-door council« (Politika odprtih vrat). Borba se vodi pod devizo: Enaka pravica za moške in ženske. To ni nič nenavadnega. Pravzaprav bi bilo protivno tradicijam meščanskega ženskega gibanja, ako bi parala »Enaka pravica za moške in ženske« radi zahteve po izrecni zaščiti za žensko, krenila s tega polotoka.

Konkurenca meščanskega ženskega gibanja je pravzaprav v tem, da se ženski omogoči vstop v vsak poklic brez omejitve, a ne v tem, kako bi se naj življenje ženske v poklicu prilagodilo njeni ženski naravi.

Delavsko gibanje — gibanje tistih, ki delajo in vedo, kaj je delo — gleda drugače na to vprašanje. Mi ne moremo preiti preko dejstva, da je ženska vendar drugačna, kar dokazuje tudi njena stvarna sposobnost. Brez ozira na nalogo ženske kot matere — v splošnem pogledu — je poraba moči posamezne žen-

ske, ki nima otrok, pri pridobitnem zaposlovanju večja od porabe moči posameznega moškega. Tista moč, ki jo ima ženska po svoji naravi, je manjša in si mora pogosto — v borbi za mesto — z energijo in vztrajnostjo priboriti enakost. Brez dvoma je dejstvo, da se ženska v takem poklicu izčrpa prej nego moški.

Ali se moramo takšnih konstatacij bati, ker so morda sredstvo, da se žensko izrine iz poklicnih zaposlitev? Ne. Ker v resnici si »ženska ni osvojila poklica, nego je poklic osvojil žensko«.

Pridobitno življenje ženske je nesporno pridobitno dejstvo. Najboljši dokaz tega, koliko žensk je zaposlenih v pridobitnem delu, so statistične številke. In tukaj, žalibog, moramo vzeti statistične podatke iz Nemčije. Število ženskega prebivalstva je od zadnjega ljudskega štetja v Nemčiji l. 1907 poraslo za 14.5%. Število žensk, zaposlenih v pridobitnem delu, pa za 30.5%. Število moških v pridobitnem delu pa je poraslo samo za 22.1%. V industriji sami je zaposleno okrog 2 milijona delavk.

A ženske nameščence? Že leta 1925 smo imeli približno toliko ženskih nameščencev, kolikor jih je bilo leta 1907 sploh; namreč leta 1925 je bilo 1,200,000 žensk nameščenk, a leta 1907 je bilo pa sploh vseh nameščencev 1,500,000. In če n. pr. industrija z žensko delovno močjo raste ali pada, ali je potem sploh še kak povod govoriti o razločku med moškimi in žensko? Ni li morda povod za vprašanje: kakšni socialno-politični zahtevi pa se imajo postaviti v interesu ženske delovne moči?

Ste čitali v prejšnji številki »Delavca«, kakšne knjige izda letos svojim članom »Cankarjeva družba«?

Ali ste že plačali članarino Din 20.—, da dobite 4 krasne knjige?

Ali, da odgovorimo na to vprašanje, hočemo postaviti drugo: Kaj je pravzaprav socialna politika? — in odgovorjamo: Socialna politika je ekonomija delovne moči. Ekonomija ženske delovne moči, torej, z ozirom na nje porabo, zahteva drugo, širšo zaščito, nego ekonomija moške delovne moči.

Že s koncem 19. stoletja vstaja ideja socialne zakonodaje kot rdeča nit skozi vse pridobitve in družabne razprave. Razen nekaj delodajalskih zvez, danes nikdo več resno ne pobija potrebe socialne politike. Odločen imperativ naše dobe — poleg svetovne krize in najnovejše ofenzive delodajalcev na socialno zavarovanje — glasi: »Socialna politika«.

Ako ta odločen imperativ še ni krepkeje izražen v interesu ekonomije ženske delovne moči, je več razlogov. Eden od teh razlogov je tudi negativno borbena stališče meščanskega ženskega gibanja, ki se posebno umika, ko gre za vprašanje zaščite ženske delovne moči in ki je vse do danes oviralo, da bi prišla do izraza globlja problematika v vprašanju ženske glede poklica. Da je meščansko žensko gibanje zavze-lo tako stališče, je to vzrok njegovega meščanskega naziranja, ki je istovetno z razrednim stališčem meščanstva.

Poslednji in važen stvarni vzrok, da še ženska delovna moč dosedaj ni zaščiten z večjimi socialnopolitičnimi merami in da se dosedaj sploh še ni temeljito preiskavalo o potrošku ženske delovne moči v današnjem načinu dela, leži v tem, ker se tudi v socialni politiki odraža smer meščanskega ženskega gibanja.

Delavsko in nameščensko gibanje se trudi, da izvojuje socialnopolitično napredovanje v splošnem in zahteva uzakonitev in izvrševanje socialno-politične zakonodaje. Gibanje se bori za osemurnik, za angleško soboto, za nedeljski počitek, primeren dopust za celokupno delavstvo, a za žensko, ki dela, zahteva posebno zaščito tam, kjer to zahteva način dela z ozirom na njen organizem in tam, kjer je vprašanje nosečnosti ženske.

S tem hoče delavsko gibanje žensko narediti, da bo sposobnejša pri konkurenci na trgu dela in s tem bo tudi odpornejša v borbi proti protivnikom izrecne zakonske zaščite za žensko delovno moč.

A v tej borbi delavskega gibanja je potrebno, da žena-delavka pomaga in da se bori organizirana in sodelujoča v delavskem gibanju.

Po »Graf. Radniku«.

Proč s fevdalnim duhom iz strokovnih organizacij.

Še je ostalo mnogo ostankov slepe podložnosti.

V današnji družbi je še silno zasidran fevdalni duh med človeštvom sploh, pa tudi med delavstvom. Geslo »cuius regio, illius religio« in kogar kruh ješ, tistega mišljenja moraš biti, je ostalo še v krvi. Podaniki fevdalcev so imeli ta gesla za sveta in fevdalec je vladal in gospodaril z njimi enako kakor s svojo živino. V teh razmerah, ki so trajale dolga stoletja, tisočletja, ni čudno, da je ostalo mnogo ostankov te slepe podložnosti, ki ne vidi in ne sluti svojih bistvenih interesov. Ta duh mori, ta duh ovira razvoj, brani delavstvu, da bi se naučilo presojati svoje interese in misliti nanje.

V prejšnjih dobah je obvladala podanike brutalna sila, ker je bil gospodar gospod, vsi njegovi podaniki sužnji. Današnji gospodarski sistem je drugačen; ni več fevdalen. Podjetništvo je postalo samostojno

in se otrelo podanikov, ki jih kliče samo takrat, če jih rabi. Nastali sta dve fronti: neodvisni podjetniki in svobodni delavci. Prvi kupujejo delo, drugi ga prodajajo, če ga prvi potrebujejo. Gospodarski interes obeh skupin je različen, nasproten, in se sklepajo med obema lahko osebne ali skupne pogodbe, na katere pristajata obe stranki popolnoma samostojno. To so torej pogodbe enake med enakimi; pogodbe med dvema samostojnima, neodvisnima faktorjema.

Iz tega sledi povsem naravno, da se morata obe skupini dogovarjati svobodno.

V današnjem strokovnem delavskem gibanju pa opazamo, da nekatere strokovne organizacije grade svoje organizacije na fevdalnih ostankih, verskih, plemenskih in nacionalističnih. Take organizacije, ki izjavljajo ta meščanska gesla, imajo vedno nekaj skupnega z meščanskimi, oziroma fevdalnimi ideologijami. Z nedelavskimi frazami vpregaajo delavstvo v fevdalistično miselnost podjetništva in s tem slabe vrste delavstva, slabe njega svobodoljubno aktivnost pri sklepanju svobodnih dogovorov med svobodnim delavstvom in svobodnim podjetništvom.

Ne zavedajo se namreč, da je danes delavec enako svoboden član družbe kakor podjetnik in da mora delavstvo jačiti edino svoje svobodne vrste, gojiti svojo svobodno ideologijo, če se hoče z uspehom uveljaviti v življenju.

Razumljivo je, da vrše svojo nalogo samo one strokovne organizacije, ki se čutijo in so svobodne, napram vsem vplivom in idejam fevdalne dobe odklonilne, ker današnje razmere zaradi velikega socialnogospodarskega razvoja ne odgovarjajo več ne času ne potrebam.

Delavstvo mora stremeti za svobodnimi strokovnimi organizacijami in vršiti v družbi samo tiste naloge, ki mu pripadajo.

Vsem krajevnim bratovskim skladnicam!

Dogajajo se slučajji, da aktivni člani naših bratovskih skladnic, ki so bili svoj čas zavarovani v Nemčiji, s katero je glasom zakona z dne 5. VIII. 1929, Ur. list št. 431-108 ex 1929, sklenila naša kraljevina pogodbo glede socialnega zavarovanja, svoje pri nemških skladnicah pridobile pravice, katere so tem vsled izstopa prestale, skušajo zopet uveljaviti po tom osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

To postopanje ni pravilno, ker nosilec zavarovanja naših rudarjev ni Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu, temveč Glavna bratovska skladnica, ki edina ima dolžnost, da se zavzema v pogledu socialnega zavarovanja za svoje aktivne člane in upokojence.

Po § 1, čl. 23, leg. cit., ožive prestala pričakovanja iznova, ko so vplačani za zavarovanja prispevki najmanj za 36 mesecev na podstavi zaposlenosti, ki je zavezana pokojniškemu zavarovanju. Potreba prijave zaposlitve oziroma zavarovanja dotičnemu inozemskemu zavarovalnemu zavodu pa ne nastopi ob zopetnem sprejemu v delo in tudi ne po dosegu 36 mesečne polnopravne članske dobe, temveč šele ob času upokojitve.

Krajevne bratovske skladnice se dodatno k t. u. okrožnici z dne 12. nov. 1929, št. 1381 vabijo, da na to opozorijo svoje člane, v primeru upokojitve v poštev prihajajočih pa predložijo semkaj izvirne listine o njih zavarovanju v Nemčiji ter v svrhu dostavitve nemškemu zavarovalnemu zavodu v overovljenem nemškem prevodu:

1. matični list;
2. za otroke izpod 15 let starosti izpiske iz rojstne matice;
3. zdravniško poročilo, temeljem kojega je bila priznana pokojnina;
4. odlok o upokojitvi.

Opomba. Kar je prinesel »Delavec« št. 15 od 25. avg. 1930 glede rudarjev, kateri so delali pred vojno v nemških rudnikih, velja samo za one delavce-rudarje, kateri so zavarovani sedaj pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev. Za one rudarje pa, ki so zavarovani sedaj pri Bratovskih skladnicah, pa velja ta okrožnica, ki jo je izdala Glavna bratovska skladnica in nam jo je poslal Toman Franc, član krajevnega upravnega odbora Brat. sklad. na Jesenicah in se nanjo opozarjajo vsi delavski delegati, zastopani v kraj. brat. skladnicah, da naj nanjo opozorijo vse one rudarje, ki bi prišli tu v poštev in tudi sami naj pri predlaganju za upokojitev teh rudarjev pazijo, da se jim vključijo vsa ona leta, katera so bili zavarovani v Nemčiji. Kdor bo pazno prečital »Delavca« od dne 25. avg. t. l. in sedaj tu okrožnico, mu bo takoj jasno in videl bo, kako ima postopati, da uveljavi svoje pravice.

Kaj bi moral vsak član Zveze rudarjev Jugoslavije vedeti in upoštevati?

1. Da je le v izobrazbi moč in napredek delovnega ljudstva; zato čitaj in podpiraj le delavske knjige in časopise, predvsem pa tvoj strokovni list »Delavec«!
2. Da je stalnost v prepričanju ideje organizacije, katere član si, lastnost, ki ti še daje značaj moža.
3. Da organizacija, katere član si, ni tvorba za doseg egoističnih stremeljenj posameznika, temveč borbeno sredstvo za dobrobit splošnosti.
4. Da delavski razred nosi odrešitelja sebe v sebi, in da drugih rešiteljev ni.
5. Da je najslabši tisti, ki svoje prepričanje obrača po vetru.
6. Da geslo: »pometaj vsak pred svojim pragom«, velja tudi za tebe; zato ne kaži, kakšni so drugi, temveč pokaži sebe vsem.
7. Da si kot član organizacije sestavni del nje in da je ista toliko vredna, kolikor so njeni člani.
8. Da imaš kot član poleg svojih pravic tudi materijelne in moralne dolžnosti do svoje organizacije.
9. Da si mrtev član, če ne veš, da je tvoja moralnoobvezna dolžnost, da se vseh shodov in drugih zborovanj, katere tvoja organizacija skliče, tudi udeležiš.
10. Da je zate moralna sramota, če svojih prispevkov organizaciji v redu ne plačuješ in še pri tem ti ali pa tvoja žena muči podblagajnika.
11. Da si zelo slab član, če ne moreš pridobiti še enega.
12. Da si zelo slab član, če ne znaš tam svoje kritike izvajati, kjer je mesto za to: na odborovi seji ali pa na članskem zborovanju.
13. Da si zelo slab član, če nimaš poguma povedati svoji ženi takrat, kadar ti brani izvrševati svoje organizacijske dolžnosti, da je tvoja in tvoje družine boljša bodočnost odvisna le od moči tvoje organizacije.
14. Da tvoji zavedni sočlani dobro vedo, kateri so mrtvi člani, zato glej, da ne boš ti med njimi.

VODSTVO ZVEZE RUDARJEV JUGOSLAVIJE.

STROKOVNI VESTNIK.

RUDARJI.

Članstvu ZRJ. podružnice Trbovlje, v vednost!

Z ozirom na lep razvoj podružnice ZRJ same in nje sestavnega dela »Sekcije rokodelcev« ter s tem v zvezi večjega informativnega dela v zvezi s članstvom in njegovih interesov, je vodstvo Zveze rudarjev v Zagorju sklenilo, da se imajo uvesti tedenske uradne ure in sicer vsak četrtek od 3. do 7. ure zvečer v pisarni Zveze rudarjev v Delav. domu v Trbovljah. V teh uradnih urah po posloval centralni tajnik iz Zagorja. Člani, ki bodo potrebovali kakšna pojasnila, prošnje ali priporočila, se naj v določenih urah javijo.

Mežica. — Kam plovemo?

Danes biti rudar, se pravi ne več biti človek. Ne samo, da se dan za dnem poslabšuje naš položaj, ne samo, da se vedno več zahteva od rudarja ter da so mu vsled obstoja krize veno vrata na cesto odprta, smo celo tako daleč prišli, da že niti tisti bori košček kruha ne bo smel več rudar pri delu zavziti, ne da bi bil zato kaznovan.

Tako je pred dnevi v mežiškem rudniku zalotil ravnatelj E. ob času povzittja kruha delavce, ki so po njegovem prerano šli jesti kruh, a drugi so pa predolgo jedli; vsakega je kaznoval z Din 10.— globe.

Mi bi samo vprašali g. ravnatelja, kako bi se on počutil, če bi igral vlogo delavca? Kako, če bi tudi delavci enkrat kontrolirali njegov »Jausezeit«? Koliko kazni bi pa njemu pristojalo?

Pred združenjem svobodnih rudarskih zvez v državi.

Že močno rudarsko gibanje v državi je bilo leta 1920 vsled takratnega komunističnega navala razbito. En del je ostal zvest svojim načelom, drugi je šel na skrajno levico, a pretežni del rudarskega delavstva pa je izgubil vero v sebe in postal je indiferenten (brezbrižen).

Rudarski podjetniki, dobro zavedajoč se nastalega položaja, so trgali kos za kosom že od delavstva pridobljenih pravic. Vendar vse to je še nekako šlo, dokler je bila dobra konjunktura. Ko pa je začelo iti z isto navzdol, so pa tudi podjetniki svoj obroč zategnili. Na eni strani so začeli izvajati racionalizacijo dela, izvršili tehnično spopolnitev svojih obratov; s priganjaškim akordnim sistemom so dvignili storitev delavca do najvišjega, na drugi strani pa so vrata svojih obratov odprli na široko in tisoče in tisoče rudarjev je romalo na cesto v — brezposelnost. To stanje, ki je trajalo od leta 1924, pa še do danes z izjemo leta 1929, hočejo sedaj rudarski podjetniki izriniti v to, da ne samo, da poskušajo vsako odpornost rudarjev uničiti, temveč jih tudi popolnoma zasužniti.

Naravno je, da je tudi rudarsko delavstvo, v kolikor je bilo organizirano v svojih svobodnih strokovnih organizacijah, branilo, kar se je braniti dalo. To je dalo razmišljati tudi onim, ki so do takrat stali ob strani. Tako se je najprvo začel konsolidirati rudarski pokret v Bosni. Savez rudarskih radnika za Bosno je tudi najprej prebolel svojo krizo in je danes tako številčno kakor aktivno v delu najjači na jugu.

Zveza rudarjev Jugoslavije s sedežem v Zagorju je tista, ki je imela v zadnjem desetletju prestati najtežje borbe od takozvanih desnih in levih. Ti medsebojni boji in pa neprestane krize v premogovni industriji Slovenije so globoko zaustavile njen razvoj in napredek. Ali kakor povsod, tako je tudi tukaj slovenski rudar sprevidel, da mu je le potom razredne strokovne organizacije omogočena uspešna borba za zboljšanje svojega položaja. Proč z indiferentnostjo, so rekli zavedneži, in vrste Zveze rudarjev so se začele jačati. Led je bil prebit leta 1928 in danes lahko s ponosom ugotovimo, da ima Zveza rudarjev 11 podružnic v Sloveniji in da znaša nje članstvo samo v 2 podružnicah nad 800.

Istotako se je začelo močno gibanje rudarjev v Srbiji. Delegacija, ki je potovala po srbskih rudnikih, je prišla do prepričanja, da bo kmalu tudi srbski rudar stopil v vrste organiziranih borcev.

Ta ugotovitve in pa, da rudarski podjetniki v državi po najenotnejšem načrtu naskakujejo delavske pravice, je dalo povod posameznim rudarskim zvezam, da je nastala nujna potreba združenja vseh organiziranih rudarjev v eno edinstveno Zvezo rudarjev Jugoslavije.

Tozadevno so se že vršili razgovori v Sarajevu in v poštev prihajajoča vodstva so že izdelala tozadevne načrte. Sklenjeno je že, da se ima v najkrajšem času vršiti tozadevna državna konferenca, na kateri se ima to združenje izvršiti.

Mi pozdravljamo ta korak organiziranih rudarjev. Onim, ki še stoje ob strani, kličemo: Smelo v naše vrste! Onim pa, ki intrigirajo proti našim organizacijam: Roke proč od rudarjev, ker oni vas dobro poznajo in zato vam ne verujejo!

Naj živi edinstvena Zveza rudarjev Jugoslavije!

Naj žive svobodne strokovne organizacije!

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Obrambna akcija našega Opčega radniškega saveza Jugoslavije v lesno-industrijskih podjetjih »Našičke« tvornice tanina in parne žage uspešno zaključena.

Kakor smo že poročali, je veleindustrijsko lesno podjetje »Našička« d. d. hotelo svojem delavstvu znižati plače za

celih 15 odstotkov, kar bi pomenilo za delavstvo zgube pri plačah v enem letu približno 30 milijonov dinarjev. Naš savez, ki je organiziral veliko obrambno akcijo, je po večkratnih in dolgotrajnih pogajanjih uspel, da se redukcije plač delavstva le niso izvršile v tako velikem obsegu, kakor je podjetje nameravalo. S svojo energično akcijo je naš savez rešil za delavstvo teh podjetij nad 15 milijonov dinarjev, ki bi jih sicer poleg drugih v enem letu izgubili.

Akcija je sedaj v glavnem končana in se je dne 27. avgusta sklenil med podjetjem »Našička« d. d. in Opčim radniškim savezom Jugoslavije v Zagrebu generalni dogovor, ki obsega 11 točk, v katerih se urejuje delovno in plačilno razmerje med podjetjem in delavstvom. Na temelju tega glavnega dogovora pa se bodo po vseh posameznih podjetjih sklenile še posebne kolektivne pogodbe in tako uredile v detajlih vsa delavska vprašanja.

Tako je naš savez v tem podjetju kot najmočnejša strokovna organizacija zopet napravil velekoristno stvar za delavstvo.

To veliko obrambno gibanje je zopet prav jasno pokazalo, kako nujno in potrebno je, da bi se z vsjo strogostjo varoval princip: »Eno podjetje, ena strokovna organizacija.«

V Tesliću 1600 delavcev lesno-industrijskega podjetja s stavko brani svoje plače.

Angleško podjetje za destilacijo lesa v Tesliću je hotelo delavstvu znižati plače in druge materialne ugodnosti, v skupnem za 16—18 odstotkov. Ker vsa pogajanja niso prinesla nikakih ugodnih rezultatov za delavstvo in je podjetje pri svoji zahtevi vztrajalo, je delavstvo 29. avgusta stopilo v stavko. Podpirajmo boreče se sodruge!

Med tem smo zvedeli, da je stavka zaključena in se je plače reduciralo le za 8 odstotkov in ni torej uspelo podjetju znižati plače za 15 odstotkov, kakor je nameravalo.

Delavstvo trboveljske cementarne za svojo strokovno organizacijo.

Tajništvo Splošne delavske zveze Jugoslavije v Ljubljani je v sredo 17. t. m. sklicalo na sestanek delavstvo trboveljske cementarne. Sestanek, kateri se je vršil v gostilni Weber, je bil zelo številno obiskan in sta na njem poročala s. Pliberšek od Zveze rudarjev in tajnik Splošne delavske zveze s. Jakomin. Po sestanku se je razvila živahna in zanimiva debata, v katero je poseglo z razumevanjem stvari večje število navzočih delavcev, ki so vsi povdarjali nujno potrebo po ustanovitvi strokovne organizacije, ker so razmere v cementarni vsak dan neznošnejše. Debata se je vršila tudi, ali naj se organizirajo kot odsek k Zvezi rudarjev, kjer so svoječasno že bili organizirani, ali naj se organizirajo v Splošno delavsko zvezo Jugoslavije, kjer so organizirani tudi delavci drugih kemičnih tovarn in delavci iz cementarne v Mojstrani. Po vsestranskem razgovoru in pojasnilih so se delavci popolnoma prostovoljno odločili in napravili sklep, da se ustanovi v Trbovljah podružnica Splošne delavske zveze in da bodo šli vsi navzoči na delo, da se vse delavstvo cementarne čim prej organizira. Izvolil se je tudi šestčlanski pripravljalni odbor, ki bo izvršil vse priprave za ustanovni občni zbor.

Odločitev trboveljskih cementarjev pozdravljamo, ker je res skrajni čas, da se organizirajo in stopijo v vrste organiziranega delavstva.

Hrastnik.

Ker se v steklarni zopet namiguje na redukcije plač, je steklarsko delavstvo dne 14. t. m. sklicalo sestanek, kjer so izvršili potrebne predpriprave, če bi podjetje res prišlo s kakimi takimi nameni in nakalami. Da si steklarsko delavstvo svojih zaščitov pri silno napornem in težavnem delu ne bo pustilo znižati, je razumljivo, ker koliko žrtve je bilo za te plače, ki so itak prenizke, doprinešenih od strani delavstva, vedo le steklarji in jih bodo zato tudi branili.

Ruše. — Ali niso redukcije v tovarni za dušik le manevar za znižanje plač?

Redukcije v tovarni za dušik so izvršene. Okrog 130 delavcev je ob zasluženju z motivacijo: ni dela, ni naročil in odjemalcev. Po poročilih, ki jih imamo, pa se produkcija ni nič znižala, ampak se obratuje s polno paro, z nadurami in akordom. Kje so tu obljube g. ravnatelja? Pa ne samo to! Znižale so se tudi cene pri raznih akordnih delih! Kaj pa je to? Organizacija in Delavska zbornica sta posredovali vsled redukcij tudi pri banski upravi in bomo, v kolikor bodo uspehi te intervencije vidni, poročali prihodnjic.

Knjiga

„Taškent, kruha bogato mesto“

ki je sedaj izšla, je krasno delo. To je roman ruskega pisatelja Neverova iz dni velike lakote 1921. leta. Prevedel je roman Iv. Vuk. Strani ima 160, v kartonskih lepih platnicah, stane Din 17.—, vezana pa Din 28.—.

Naročite si to knjigo!

Naslov: Uredništvo »SVOBODA« Ljubljana, Poštni predal 290.

Tržič.

Dolgo smo molčali in mirno trpeli razne šikanice. Toda delavstvo, zavedajoč se, da je tudi človek, tega ne bo več dopuščalo ter si bo svoje pravice znalo obdržati. Z izkoriščevalci delavstva pa bo enkrat za vselej pomedlo. Pomnite vsi prizadeti, da je železna metla že pripravljena. Vsemu neorganiziranemu delavstvu pa kličemo: Zbudi se, kajti bide nam dvanaesta ura. Vsi pristopite v svobodno strokovno organizacijo, ker tam je vaš prostor! Strmino krog in naše že pridobljene pravice se nam ne bodo kratile ter vseh šikan bo konec. Zatorej, glavi pokonci, da bo močnejši naš »MI«. — Pika.

ŽIVILCI.

Peki. — Ljubljana.

V soboto dne 4. oktobra priredi podružnica pekovskih pomočnikov v Ljubljani s sodelovanjem pevskega odseka 7. vsakoletno trgatve grozdja. Začetek ob 8. uri zvečer.

Vabimo vse sodruge in čitatelje »Delavca«, da jo posetijo v čim največjem številu. Prireditve bo nudila vsem obiskovalcem s svojim pestrim sporedom najboljše zabavo.

Prostovoljni prispevki se hvaležno sprejemajo. Čisti dobiček je namenjen fondu podružnice pekovskih pomočnikov v Ljubljani.

Kdor bi se zabaval rad, naj pride v naš vinograd! Odbor.

Ker so se v vrstah članov in nečlanov pojavili različni ljudje, ki jim je menda cilj ta, da bi zanetili med pekovskimi pomočniki razdiralno politiko, smo pač po par brezuspešnih poskusih istih primorani, da se izjavimo:

Vsem tistim, ki jim je organizacija trn v peti in ki hočejo uveljaviti med članstvom svoje umazane načrte, izjavljamo, da nikakor ne bodo dosegli svojih namenov, niti ne bo članstvo nasledilo takim ljudem, ki jim je delavska čast in poštenje samo krinka.

Kakor slišimo, bo DePa pekarno v Ljubljani prevzela Radniška pekara u Zagrebu in sicer za dobo 5 let.

Nam se zdi vse to jako čudno, da se v Ljubljani ni upal nikdo prevzeti tega podjetja ali pa, ako se izrazimo odkrito, ponudniki v Ljubljani pač niso zadovoljili iz strateških razlogov lastnice pekarnice. Ponudniki so bili tudi pomočniki, zaposleni v pekarni. Vendar iz sedaj še neznanih razlogov niso prodali s svojo ponudbo. (Za druge so dobile prednost pred privatniki. Op. ur.)

Obeta pa se, da se bo sedaj v Ljubljani uvedel zagrebški način peciva in radi tega bodo, kakor čujemo, sedaj zaposleni pekovski pomočniki v DePa pekarni primorani, da si bodo poiskali službe drugje, ker namerava novo vodstvo izmenjati vse pomočnike z onimi iz Zagreba.

Ako se bo na ta način zaposlovalo hrvaške sodruge v Ljubljani, lahko pričakujemo, da bomo imeli v Ljubljani in v Sloveniji še več brezposelnih.

Peki. — Celje.

Kakor smo že poročali, se je vršil preteklo nedeljo izredni občni zbor podružnice pomočnikov v Celju.

Stari odbor je podal svoje poročilo ter se je takoj nato izvolil novi odbor, ki sestoji iz sledečih sodrugov:

Stefan Lah, predsednik; Bogomir Senica, namestnik; Peter Vozlič, tajnik; namestnik Pavel Moderc; Fran Pobec, blagajnik; namestnik Ivan Štefančič; Ivan Huš in Jožef Sedminak, odbornika; Adolf Gunzer in Fran Povalc, kontrola.

S primernimi besedami in stvarnim pozivom na vse člane se je apeliralo, da vsi pekovski pomočniki započnejo z novimi močmi delo, ki jih še čaka.

Pripominjamo, da je sedaj že čas, da se še tisti, ki do sedaj niso spregledali, kaj je organizacija in zakaj nam služi, do zadnjega organizirajo. Ker samo sloga jači in število odločuje.

Podružnica pekov v Celju se lepo razvija in želimo, da si z uspehom pribori izboljšanje svojega položaja in čim večji razmah.

OBLAČILNI DELAVCI.

Hitite, da ne zamudite!

V nedeljo 7. septembra je samo v listu »Slovenec« iskal 7 mojstrov krojaške vajence. Torej, kdor hoče dve leti letati okrog, pometati, igrati sluzkinjo, delati na polju, tretje leto pa garati od 5. ure zjutraj pa do 10. ure zvečer brezplačno, ali pa še plačati za to, naj se gre takoj učiti krojaštva. Ko bo vajenec prost, ima prednost biti brezposeln. Zato hitite, da ne zamudite!

Izrabljanje vajencev.

Vajenec je človek, kateri se uči obrti, da postane enkrat pomočnik in tvoj tovariš v delavnici, v mezdinih bojih in sploh povsod v delavskem gibanju. Zato naj ga smatra vsak pomočnik za sebi enakega in naj z njim tudi tako postopa. Toda naši pomočniki kot tudi mojstri vajenca ne smatrajo po navadi za človeka, temveč kot za nekako poslušno žival in z njimi tudi tako postopajo. Za vsako malenkost se ga pošilja iz delavnice. Po južino, posebej po cigarete in pijačo; če imaš umazano perilo, hajd, nesi k perici; če se seliš, pomagaj in vleči kot kitajski kulji, vse brezplačno. Ako vajenec potoži, da si preveč raztrga obutev pri večnem letanju, se ga navadno oklofuta in tako gre stvar naprej dan na dan. Naj vsak pomočnik pomisli, ko je bil sam vajenec, ali se mu je ta proces dopadel? In če se njemu ni dopadel, naj ve, da se tudi drugemu ne. Ako hočete, da bodo vajenci enkrat z Vami soliaro stali rami ob rami v boju za delavske pravice, tedaj jih morate že sedaj na to pripraviti in z njimi dostojno postopati. Do tega pa se vajenca ne pripravljajte z bunkami in pretepanjem, temveč z lepim ravnanjem in poukom. Pomočniki, pazite na vajence, na naš bodoči naraščaj!

Razmere v krojaški obrti.

Tam v Slomškovi ulici je krojaški mojster, A. Tomšič, kateri zaposluje 2 krojaška pomočnika. Ta dva pomočnika stanu-

jeta tudi pri mojstru in spita kar v delavnici, kjer se dela in lika čeli dan od 7. ure zjutraj pa do 19. (7.) zvečer, to je polnih 12 ur. Torej v prostoru, kjer je polno prahu in raznih plinov. Dobro bi bilo, da se Inšpekcija dela enkrat ogleda, ako dotični prostor iz higijskih ozirov odgovarja tudi za spalnico?

Kakor čujemo, plačuje mojster pomočnika tedensko 250 Din. Od tega zaslužka pa morata pomočnika plačevati mojstru vsak po Din 100 mesečno za stanovanje, obenem pa pospravljati in pometati delavnico, v kateri spita. Če morata ta dva pomočnika tudi prati perilo in snajžiti čevlje mojstru, to nam ni znano.

V Ljubljani imamo več tvrdk, katere izdelujejo konfekcijo. Te tvrdke dajo izvrševati to konfekcijo raznim mojstrom v bližnji in daljši okolici Ljubljane. Ti mojstri kar konkurirajo med seboj, kdo bo izvršil konfekcijo za nižjo ceno, samo da si delo bolj zasigura. Konkurenca nas ne bi nič zanimala, ako bi se ne vršila na škodo krojaških pomočnikov. Za čim manjšo ceno sprejema mojster delo od tvrdke, tem večja mora biti storitev pomočnika in daljši delovni čas, samo da je zaslužek mojstra na isti višini. Ako pomislimo, da plačujejo razne tvrdke za konfekcijsko obleko od 90 do 120 Din mojstrom, se vprašajmo, koliko od tega odpade na pomočnika. Med tem, ko taki mojstri posedujejo hiše in vile, si pomočniki pri 12—16 urnem delu ne prislužijo niti toliko, da bi si kupili vsaj vsake dve leti po eno obleko in potrebno obutev. Brezposelnih krojačev imamo še dovolj. Pri nekaterih tvrdkah pa se dela do 10. ure ali do polnoči brez odstotkov, kateri so po tarifi določeni za čezurno delo. Če je toliko dela pri tvrdki, bi bilo dobro, da bi se zaposlil še kak brezposeln pomočnik in se tako omejila brezposelnost

Oblačilne organizacije drugih držav.

Na Čehoslovaškem imamo dve organizaciji oblačilnih delavcev in sicer nemško in češko. Nemška ima sedež v Reichenbergu in je izdala pretekle dni poročilo o delovanju za leto 1929. Ta organizacija ima v svojem okrilju poleg izdelovalcev obleke in perila tudi usnarje, čevljarje, klobučarje in izdelovalce kovčkov. Usnarji in čevljarji ter izdelovalci kovčkov so priključeni poklicni internacionali v Nürnbergu, klobučarji se bodo priključili svoji, vsi drugi pa so priključeni Internacionali oblačilnih delavcev v Amsterdamu. Iz poročila posnemamo, da je drugo polletje 1929 nastopila na področju te organizacije velika brezposelnost in sicer vsled zmanjšanja izvoza v inozemstvo in vsled zmanjšanja letne uporabe. Članstvo se je v letu 1929 zvišalo za 134. Letnih dohodkov je organizacija imela čez 600.000 Kč., to je 1 milijon 8000 Din. Mezdinih bojev je organizacija vodila 32 in sicer 4 v klobučarski industriji, 7 pri industriji rokavic, 7 pri usnarjih, 5 pri izdelovalcih kovčkov in 9 pri krojačih in izdelovalcih perila. Stavk je bilo 5, pri katerih je bilo udeleženo 400 delavcev in so se končale 3 s popolnim, ena z delnim in ena z neuspehom. Organizacija je v prijateljski zvezi s češko organizacijo in se deluje na to, da se združita v eno samo organizacijo.

Švica.

Koncem junija se je vršil v Zürichu kongres oblačilnih delavcev cele Švice, ka-

teri pa se je končal s popolnim neuspehom. V to organizacijo se je zanesel spor politične pripadnosti se je organizacija razdružila. Izmed 36 organizacij pripada zdaj 27 podružnic s 1126 člani amsterdamski, 5 podružnic s 1077 člani pa moskovski strokovni internacionali, ostale organizacije pa svojo pripadnost še niso izjavile. To je žalosten pojav, od katerega bodo imele dobiček le organizacije delodajalcev.

Kongres oblačilnih delavcev Švedske.

V dneh od 2. do 7. avgusta se je vršil v Stockholmu 13. kongres oblačilnih delavcev Švedske. Kongresa se je udeležilo 172 delegatov, izmed teh je 60 članic. Na kongresu je bilo zastopanih po odposlancem več bratskih organizacij iz drugih držav. Kongresi te zveze se vršijo vsako četrto leto. V teh štirih letih se je dvignilo članstvo od 9300 na 13.000. Zanimivo je to, da je izmed vseh 13.000 članov 9700 članic in le 3300 članov, torej le 33%, kar ni v nobeni drugi državi. Premoženje zveze se je dvignilo od leta 1926, v štirih letih, od 368.000 švedskih kron na 711.684 šv. kron. Izmed te vsote znaša samo brezposeln fond 196.601 Kč. Kongres je vsa poročila uprave z odobravanjem odobril.

Kongres je obravnaval več točk. Posebno spremembo pravilnika o plačevanju prispevkov in podpor, glede obdržavanja kongresov in drugo. Posebno izmed vseh točk pa je glavna debata radi konfekcije, konfekcije po meri in dela po meri. Kakor pri nas, tako se tudi drugod upeljava takozvani »konfmas«. To je delo, katerega izrabljajo razne tvrdke. To delo naročijo naročniki po meri s fino izdelavo, tvrdka pa ga da izdelati po konfekcijsko. S tem so oškodovani naročniki, ker dobijo obleke izdelane slabo, konfekcijsko, za drag denar, nadalje pa krojaški pomočniki, ker dobijo za tako izdelavo manjšo plačo. Kongres sklene, naj uprava pri bodočih sklepanjih tarifnih pogodb zahteva od delojemalcev, da se delo po meri mora izdelovati le v delavnicah, ne pa v tovarni konfekcije ali pa pri delavcih na domu, kjer je vsaka kontrola nemogoča. Na Švedskem so ženske za isto delo 25 do 30% manj plačane kot moški. Zato sklene kongres, da se mora pri prihodnjih mezdinih gibanjih ta razlika odpraviti ter zahtevati povsod ravnopravnost moških in ženskih pomočnikov in za isto storitev isto plačilo. Po izvršitvi raznih formalnosti in volitvi nove uprave se je kongres zaključil.

Razno.

»Snaga«, ilustriran delavski list za kulturo in šport. Dobili smo septembrsko številko. Poleg 14 ilustracij prinaša zanimive članke, povestice in pesmi, kulturni pregled, o Prijatelju prirode in društvene vesti. Izhaja v Sarajevu, poštni predal 181. Naročnina letno Din 60.—

Oktobrska številka delavskega mesečnika »Svobode« obeta biti zelo zanimiva. Poleg povesti in razprav bo velezanimiva razprava, kaj je bil Mussolini, kako je govoril in učil kot socialist in kaj dela in govori sedaj kot fašist.

EMIL MORE

sodavičar — Ljubljana
Kette-Murnova cesta 11 — Smartinska c. 11
priporoča izvrstno soda-vodo
iz tekoče ogljikove kisline ter
pokalice z pristnim sladkorjem.
Zastopstvo in izdelovanje Jogura

Premog, drva

najbolj po ceni dobite pri družbi
ILIRIJA

Ljubljana, Dunajska cesta 46, telefon 2820.

Josip Rozman

Izdelovanje in eksport
pristnih kranjskih klobas
na malo in veliko.

Ljubljana, Sv. Petra c. 85
Pri Pollakovi tovarni.

Sem posestnik,

34 let star, kristjan. Poleg izvrstnega gospodarstva imam lepo urejeno hišo. Iščem zvesto soprogo, dobro gospodinjjo. Radi svojih izvrstnih materijelnih prilik ne gledam pri iskanju soproge na doto, nego na lastnosti. Odgovore s polnim naslovom pod šifro »Sigurna bodočnost« prosim na upravo »Delavca«.

Mlada kristjanka,

dobra gospodinja, z večjim premičnim in nepremičnim premoženjem, se želi poročiti. Ne iščem bogatega, nego solidnega in značajnega soproga, ki bi cenil tudi mene, ne samo moje premoženje. Pišite s polnim naslovom na naslov pod šifro »Srečen dom« na upravo »Delavca«.

NAZNANILO!

Slavnemu občinstvu vljudno naznanjam, da sem otvorila v Ljubljani na Dunajski cesti št. 37

VINOTOČ

IN ZAJUTRKOVALNICO,

kjer bom točila pristna štajerska, dolenska in dalmatinska vina. Priporočam se za obilen obisk

Marija Anticevic

veletrgovina z vinom Dol. Logatec.

VSE za pisarno
in za šolo!

V soboto, dne 13. septembra je bila otvorjena

NOVA TRGOVINA S PAPIRJEM

Ljudske tiskarne Maribor
na Slomškovem trgu 6

Vabimo vse, da poskusijo kupiti pri nas.
Jamčimo dobro blago in konkurenčne cene!

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Rotovški trg šte. 6.

Posojila dajemo po
ugodnih pogojih!

Vloge obrestujemo po 7%
proti trimesečni odpovedi.